

E részben özv. *Lengyel* Andrásné nyomdájának, majd az unitáriusok, reformátusok, s református kollégium, továbbá a jezsuiták nyomdáját tárgyalja a szerző, ki az utolsó részben e nyomdák sorsának előadása után a többi nyomdákat, a múlt század s a jelen kolozsvári nyomdáit ismerteti, mindent adatokkal, tömören, világosan.

A munka páratlan szorgalommal és buzgalommal, látható ügyszeretettel van megírva, egész halmaza, kincsesbányája a magyar bibliográfiának. Az újabb bibliografiai irodalom egyik igen becses terméke, melyért tudós és fáradhatatlan szerzője a legteljesebb elismerést érdemel.

Ki kell emelnünk, hogy a mű kiállítása meglepően, valóban megörvendeztetően diszes és izléses, valóságos pompával van kiállítva. Egész sereg pompásan nyomott czimlapmásolat ékesíti és diszes kezdőbetűi, tiszta és izléses nyomása bármelyik fővárosi könyvnyomdának becsületére válnék. *Ajtay K. Albert* könyvnyomdája állította ki ilyen szépen e derék művet, mely valósággal becses és szép ajándék a magyar bibliográfiának a kolozsvári iparkamarától s a szerzőtől. Igen igen óhajtandó volna, hogy ezt a művet s a kolozsvári iparkamara nemes, okos cselekedetét például vegyék az ország több városaiban.

Megjegyezzük még, hogy a munka nem kerül könyvpiacra, csupán 200 példányban nyomtatták, ami persze még inkább emeli az egyes példányok becsét.

— i—s.

Régi magyar költők tára. VI. kötet. XVI. századbeli magyar költők művei. A M. Tud. Akadémia megbízásából közléteszi Szilády Áron. 5. kötet. 1545—1559. Budapest, 1896. VIII+403 lap.

Ily czímmel jelent meg a M. Tud. Akadémia e nagybecstű kiadványának oly régóta és óhajtva várt hatodik kötete, mely 15 év költői termékét s 18 névszerint ismert és számos névtelen magyar költő műveit foglalja magában. E kötetben vannak *Szegedi Kis István, Sziráki Balázs, Armbrust Kristóf, Máday Mihály, Ráskay Gáspár, Gyulay István, Heltai Gáspár, Töke Ferencz, Szegedi Gergely, Pap Benedek, Baráth István, Nagyfalvi György, Vilmányi Libécz Mihály, Békési Balázs, Gergely mester* összes magyar verses alkotásai s e gazdag tartalomban leli a »nonum prematur in annum« pontos betartását, magyarozatát és mentességét is egyuttal. Mert e kötet is, mint a többi előzői, bő, mondhatni kimerítő életrajzi »jegyzetek«-kel van ellátva minden egyes íróról. Micsoda nehézségekbe ütközik e szétszórt adatok összereszesgetése oly írókról, kiknek eddig a nevével alig tudunk egyebet, csak az tudja, a ki valaha megpróbálkozott vele. Nagyobb apparatussal senki se dolgozik e téren irodalomtörténészeink közül Sziládynál, a ki bámulatosan tudja e művében értékesíteni

előzetesen tett történeti tanulmányait, a nélkül, hogy ez által egyoldalúvá válnék. Nem tartom szükségesnek e kötet bővebb méltatásába bocsátkozni; a ki ismeri az előző köteteket, megelégedéssel és lelki gyönyörűséggel olvassa végig ezt is, mely méltó folytatása azoknak, s csupán annyiban tér el azok tárgyalási módjától, hogy ebben a nyelvészeti fejtegetés szűkebb térre van korlátozva, a mi az előbbi köteteknél helyén való volt, de most már a *Nyelvtörténeti Szótár* megjelenése óta feleslegessé vált. Azért mi csak arra szorítkozunk, hogy e folyóirat maga elé tűzött céljának megfelelőleg e kötet könyvészeti eredményeit regisztráljuk. Még csak azt említjük meg, hogy a kötet legbecsesebb része a Ráskay Gáspár »*Egy szép históriája a vitéz Franciscóról*«, a melynek magyarázatába Szilády hasonló előszeretettel mélyed el, mint egykor a Toldi-monda eredetének nyomozásába s hozzátehetjük, hogy hasonló óvatossággal a következtetést, hasonló sikerrel az eredményt, hasonló bravúrral a tárgyalási módot illetőleg.

Három önállóan megjelent magyar nyomtatvány van itt e kötetben kiadva. *Armbrust* (Ormprust) *Kristóf* »*Gonoz azzony embereknek erkelchekroel vallo Oenek*« című Bécsben év nélkül megjelent műve, melynek egyetlen példányát a M. Nemz. Múzeum könyvtára őrzi (Szabó K. RMK. I. 322.), *Ráskay Gáspár Franciscója* az akadémiai könyvtárban levő debreczeni 1574-ik évi első kiadás után (U. ott. 108.) és az ezzel egyidejűleg szintén Debreczenben kiadott »*Historia a Jerusalemban varasanak veszedelméről*« című mű, melynek *Szegedi András* a szerzője, a mely ma ismert legrégebb kiadásnak egyetlen példánya szintén csak a Magyar Nemz. Múzeum könyvtárában van meg. A *Szegedi András* névvel egy új név jelenik meg a magyar irodalom történetében a *Csengeri* András neve helyett. A »*Jerusalem varasanak veszedelméről*« szóló historia versfejeiből a *Chegery* név olvasható ki, ennek alapján adta Toldy F. (M. költ. tört. 2. kiadás 163 lap) szerzőnek a *Csegéri* vagy *Csegezi*, Szabó Károly (101. 125. 168. 188. szám) a *Csengeri* nevet. Szilády Áron a Székely Nemz. Múzeum Csereyné-kódexében ez ének olyan szövegére akadt, melyet az első ismert kiadásnál 9 évvel előbb, tehát 1565 ben irtak le, s a melyben úgy a versfejek (»*per Andream Chegedii*«) mint a cím (»*Hystoria sattis elegans ffacta per andream Zegedy de expugnatione urbis Jerusolimittane*«) a *Szegedi* név mellett tanuszkodnak.

Továbbá két énekről, melyek egyikét eddig *Szegedi Lőrincz* ének, másikat *Mágócsi Gáspár* ének tartotta az irodalomtörténet, kimutatja, hogy azok a *Szegedi Gergely*éi stb.

A kötetnek ez és még számosabb ilyen eredményei, melyeket hosszú lenne itt rendre felsorolnunk, csak még élénkebbé teszik azt az óhajtást, vajha követné azt mentül előbb a hetedik

kötet. Az eddig megjelent kötetek után biztosra vehetjük, hogy az is — az érdekes anyagon kívül — nem egy új irodalomtörténeti adatot tartalmazand s nem egy téves adatot javítand majd ki.

Dr. Dézsi Lajos.

A Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelent munkák és folyóiratok címjegyzéke. 1831-től—1895. végeig. Budapest. 1896. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia.

Harmadfél ivre terjedő tömören nyomtatott füzet számol be az első magyar tudományos intézet tevékenységének egyik ágáról. Helyes gondolat volt most, az ezeréves nagy nemzeti beszámolás alkalmából összeállítani azoknak az irodalmi termékeknek jegyzékét, melyeknek megjelenése szorosabb vagy tágabb kapcsolatban áll az akadémia tevékenységével. Ennek a tevékenységnek meg-bírálása nem hozzánk tartozik; minket a két füzet kizárólag bibliografiai szempontból érdekel. Azonban ezt a szempontot sem lehet erősebben alkalmazni, mert ennek a füzetnek össze-állításánál, úgy látszik, csak is a cél lebegett szem előtt, hogy a nagy közönségnek mintegy leltárszerűleg be legyen mutatva az akadémiai kiadványok sorozata, némileg üzleti czélokat is figye-lembe véve. Legalább az akadémiai kiadványok megrendelési föl-tételeinek közlése ilyesmit sejtet. Különben is van az akadémia kiadványairól egy bibliografiai érdekességű, pontos tárgymutatók-kal ellátott terjedelmes ismertetés is, mely pár évvel ezelőtt jelent meg. A most kiadott füzet érdekességét nagyban emeli az az előszó, melyben *Szily Kálmán* főtítkár elmés tollal vázolja az akadémiai kiadványok történetét s megírja ily módon a magyar tudományos irodalom történetének egy fejezetét. A Magyar Tud. Aka-démia első kiadványa 1831 január havában jelent meg, ily cím-mel: *A Magyar Tudós Társaság Alaprajza és Rendszabásai. Pesten 1831. Nyomtatott Petrózai Trattner J. M. és Károlyi Istvánnál.* 1831-től 1848-ig a Magyar Tud. Társaság, nem számítván az apróbb füzetkéket, összesen 166 kötetet adott ki; ebből 64 az I., 21 a II., 18 a III. osztály körébe, 63 az összes Akadé-miára tartozik. 1849-től 1867-ig 131 kötet akadémiai kiadvány jelent meg: 11 az I., 67 a II., és 19 a III. osztály köréből, 34 pedig az összes akadémiaira vonatkozó. Végül 1867-től 1895 végeig, az apróbb füzeteket itt sem tekintve, 786 kötetre rúg az összes kiadványok száma, ebből pedig 181 az I., 450 a II., 103 a III. osztály tevékenységi körébe vág, 52 az összes akadémiaira vonatkozik.

E—r.

A magyar állam nyomdászat-történelmi térképe. Ter-vezte és magyarázó szöveggel ellátta Firtinger Károly. A millenium alkalmából kiadta a Könyvnyomdászok Szakköre. Budapest, 1896.

Azok mellett a több-kevesebb alapossággal és részletesség-gel megírott magyar dolgozatok mellett, melyek a hazai nyomdá-